

Folkminnesföreningen, Lund.

Då jag på grund av mina studier ej har haft någon nämnvärd tid över för uppsamlandet av det Ni önskar, skulle jag efter slutad kurs vilja stå Eder till handa för att ytterligare samla flera. Jag är ensam uppsamlare av det som medsändes. Är elev vid Blekinge läns folkhögskola. Elevernas antal är 42 st.

adr. Knut Johansson,

Mörrums Kungsgård

Mörrum.

(Svar på frågorna i Folkminnen och folktänkars frågeformulär V.)

Dödsvarsel.

Man känner liklukt i rummen. - Stenar falla
från murarna. - Brödkakorna vända sig i ugnen, när man skall taga
ut dem. Lik i slakten innan brödet blir uppätet.

706

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

22.

Se in genom fönstret julafton - varsel.

Om hela familjen satt till bords julafton, och om en annan person såg ut genom något av fönstren i samma rum, var den huvudlös, som skulle dö, och han levde ej heller till nästa jul.

Skriv endast på denna sida!

706

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3

2.

Tecken på att en person snart skulle dö.

Tre stora djupa fåror längs hela pannan samt
en, som korsar dem alla.

Skriv endast på denna sida!

706

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4/4

Personer, som icke fick närvara vid
dödsbädd.

Nej, inte sådana personer eller barn, som man botat för lyte, fallandesjuka eller andra åkommor, som den döende varit med om att bota.

Skriv endast på denna sida!

706

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

55

Efter dödens inträde - själen.

Den döende skulle ligga kvar två timmar i sin
säng, för att själen under denna tid skulle hinna lämna den döde.

Skriv endast på denna sida!

706

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

66.

Svårt för att dö.

hönsfjäder.
Döden skulle försvåras, om den döende låg på

Skriv endast på denna sida!

706

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

7 f.

Se var de dödas själar kommo.

Erik Svenssom från Listerby kunde säga, vart
de dödas själar hamnade.

Pastor Santesson, Kyrkoherde i Mörrum, äkte i
ett hölass mot sitt hem. Fick då se en syn och yttrade orden:
"Just nu for ..... själ till helvete." På samma klockslag som
kyrkoherden sagt detta, hade mannen dött.

Skriv endast på denna sida!

706

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8 8.

Själen.

Man hade sett själen som ett hjul snurra upp
mot himlen.

Skriv endast på denna sida!

706

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

9 9.

Då en havande kvinna dog.

Var det en havande kvinna, lades både sax och tråd med i kistan, tänkande och sägande som så, att när födselotiden var inne, skulle fostret skilja sig från den döda modern.

Skriv endast på denna sida!

706

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

10/0.

Likvattnet - bota sjukdomar.

Obotliga sjukdomar tvättades med likvattnet

Skriv endast på denna sida!

*Blekings
Årskista
i
Mörrum*

706

Oppt. M. Johansen

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

11 11-

Likklädseln.

Överblivna stycken av likklädseln användes
som botemedel mot likskerva.

Barn kläddes med kortbyxor och rock av sammet,
även strumpor och skor. (Det senare användes ännu av de bättre si-
tuerade i Mörrum.)

706

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

12 18.

Sätta locket på kistan.

Den, som gjort kistan, skulle sätta på locket
och om han ej fanns, skulle den äldste av tjänarna (manliga) på
gården göra det.

Skriv endast på denna sida!

706

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

13 / 2.

Tiden som liket behölls hemma.

Fem till åtta dagar behölls liket i huset.

Skriv endast på denna sida!

706

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

14 1/2

Själaringningen.

Fem man (helst arbetare på gården) ringde i en halv timme. Var det ett barn det ringdes för, börjades med lilla klockan.

Skriv endast på denna sida!

706

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

15

15

Graven.

Den grävdes dagen före och alltid av kyrko-
väktaren.

Fötterna åt öster och huvudet i väster.

706

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

16 / 6.

Förnämsta delen av kyrkogården.

I hörnen var förnämast.

Skriv endast på denna sida!

706

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

17/7.

Självspillingarnas begravning.

Alla självspillingar lades norr om kyrkan.
De närmaste fick icke följa med längre än till gränden.

Skriv endast på denna sida!

706

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

187

Majning vid begravningsgården
och på vägen.

Granar och enar. Stå till de blevo röda, om sorgen var stor. Brändes upp vid något bak.

Enris åades på vägen framför husen. Enbuskar sattes vid sidorna och i dem hängdes svarta och vita remsor av tyg eller papper.

706

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

19 19

Då kistan bars ut.

Alltid före med fötterna. - Fanns bi på går- Bi.
den, skulle dessa sättas på marken, medan kistan bars ut, för att
de inte skulle dö ut.

706

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

20 20.

Likbärarna.

Närmaste släkt i samma ålder bar kistan.

Skriv endast på denna sida!

706

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

21 2/1

Likskjutsen.

Gamla stadiga hästar. Helst svarta eller vita.
Var ⁽⁴⁾sogen stor, skulle det vara en svart och en vit. Stor lastvagn.

706

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2211

Begravningskalaset.

Alla kakorna voro målade med svart färg.
Gillena skulle vara ett dygn.

706

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

23 23.

Låna ben på kyrkogården.

Låna ben till att göra både gott och ont med. Men benen skulle lånas på bestämd tid, då de måste bäras tillbaka, om det ej skulle själv gå dem illa.

706

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

24

Mana bort gengångare.

Endast präster kunde mana bort gengångare.

Skriv endast på denna sida!

706

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

25 25

Mana fram en död.

Gå runt kyrkan sju gånger och se in genom nyckelhålet varje gång. Så ritades en ring kring en grav, där en känd person låg begravnen och anropade därefter hans namn. De frågot, som dandöde då fick, besvarade han, och vad han förutsade, slog in. Detta kunde endast göras av de personer, som voro i djävulens våld. Tiden var på juldagsmorgon, strax före de dödas julotta började.

Skriv endast på denna sida!

(Svar på frågor om julseder o dyl.)

706

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

26 26.

Förbjudet arbete under julen.

Man fick ej rykta eller gödsla ut under några
kreatur.

706

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

27 27.

Väderleksmärken vid jul.

Juldagen. Om solen sken så länge, som medan
en karl hoppade upp på en häst, skulle det bliva bra gröda.

Sådant som vädret blev de första tolv dagar-
na på året, så skulle väderleken bliva under året.

Juldagen - so
len.

De första
12 dagarna
på året.

706

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

28 28.

Julförberedelser(bak, slakt, ljusstöpning,
rengöring, pyntning.)

Brödet skulle vara till påsk. - På 1700-talet slaktades djuren inne i stugan. - Ljusen stöptes ett halvt år innan de skulle användas, på grund av att de då skulle vara drygare, - Skurning av ryggåsen. Hängdes konstvävda handdukar på väggarna. Dessa hängde till långt fram på sommaren. Vit sand och enris.

Jultilldelning till tjänare och fattiga.

Julaftonen före spisningen. Tyngen (pigor och drängar) samt båtsmän. Båtsmännen skulle hava en kaka bröd, ett ljus och en fläskbös. Tyngen fingo endast bröd och ett ljus. Vid slutad tjänst skulle man ge dem en kaka bröd, en ost eller en bit smör. Fattiga tillhörande gården fingo en kaka bröd, ett stycke fläsk och smör samt ett mindre ljus.

B.

Anten led

Mörnen o. n

706

M. K. Johanson
Mörnen

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

30 30.

Lucia.

Lucia skulle vara ett helgon och vara föregångare
för Jesus.

706

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

31

Julen.

Julafton klockan 6 eftermiddagen började julen och slutade den 13 jan. Knut kör julen ut.

Skriv endast på denna sida!

706

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

32

82

Halm på golvet.

Halm på golvet (1844). Råghalm användes

alltid.

706

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

33 33

Julfigurer av halm.

Man gjorde gubbar så stora, att man kunde
stå inuti dem. Kallades för julvännerna.

706

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

34^{27/}

Midsommar - äreport.

och löv. x
Till midsommar äreport. Kläddes med ris

Skriv endast på denna sida!

Blekinge
Listero län
Mörums län.

706

Utgivet av H. Johansson,
Mörums

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

35 85.

Fastlagsris.

I Lärby. Man tog ett aln långt ris (björk).
Detta virades med alla slags garn.

706

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

36

36.

Ljusstakar.

Ljusstakar gjordes av fågelklor och av trä.

706

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3787

Husdjuren under julen.

Djuren fick äta endast hö. Katten och hunden fick gröt och mjölk.

Skriv endast på denna sida!

706

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

28
38

Ved till julbrasan.

Endast gamla furustabbar.

Skriv endast på denna sida!

706

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

39

39.

Julbordet.

Skulle stå dukat två dagar. Fars och mors plats skulle vara tomma, om de ej voro närvarande. Satte sig någon på deras plats, skulle det gå dem illa, innan det årets slut.

706

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

40/40.

Julmaten.

Julafton lutfisk. Juldagen kål, fläsk.

Annandag jul skulle maten endast utgöras av moljebröd och mjölk.
(Kokas i fläskspad.)

Skriv endast på denna sida!

706

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

41

41

Julgröten.

Bovete användes till gröt. Mandel lades i
och den som var ogift och hittade den, skulle han eller hon bliva
gift det året.

706

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

42

HA.

Julbrödet.

Sött grobröd, sursött, vettebröd, rågskor-
por och moljebröd.

706

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

43 42

Julölet.

En del julöl gömdes till påskan.

Skriv endast på denna sida!

Ksl.
Mörram

Uppf. Knut Johansson
706

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

44 44

Maran och varulven.

Kasta ett par karlbyxor till dörren, så kunde
de icke gå ut och måste därför bli va sedda.

706:45

Blekinge

Johansson, Knut

Lister

Mörrums Kungsgård, Mörrum

Mörrum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

45

Staffans skede.

Staffans skede reds annandag jul. Man red från by till by. Red in i boningshuset, red runt på golvet. Så bjöds riddaren på mat och öl. Hade riddaren blivit väl undfägnad, red han runt golvet ett slag, innan han red ut, och det ansågs, att det skulle vara tur. Man sjöng: "Staffan, Staffan, stalle-dräng".

Kalk.
Kistens hd
Mörsum kn

Uppf. Knut Johanson 706
Mörsum.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

46
46

Utklädning på julafton.

Pågar brukade kläda ut sig till flickor och tvärt om. Barnen kläddes till julbockar. Juliafton efter kl. 9.

Blak.
Aster l
Aster Sn

706:47

1771. Johansson Kunt
Mörens Rindsgård
Mörens

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

47

Annandag jul - ladugården.

Annandag jul brukades det "mokas" gödslas.
Man kastade då in gödsel, först så lades ren halv, seldon, spett
och vad man kunde få tag uti och ovanpå gödsel igen.

706

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

48 48.

Midsommarnatten - se sin tillkommande.

I Ronneby brunspark står en urgammal ek, kallad kärlekseken. Om man går runt den sju gånger midsommarnatten och den förste de då möter skall bliva deras make.

Skriv endast på denna sida!

706

(Svar på frågorna i Folkminnen och folktänkars frågeformulär II.)

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

49 49.

För att få lätta barnsängar.

Kvinnan skulle krypa igenom en fölahomma,
och då skulle hennes lidande överföras till hästen.

Hon skulle komma ihåg ~~ihåg~~, vad hon blev skräm-
d av och bota barnet, om det behövs.

706

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

50 50.

Mat som en havande kvinna ej bör förtära.

Ärter och bönor får ej förtäras. (Mörrum)

706

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

51 51.

Att iakttaga för havande kvinna.

Ej väva. Hon fick ej stå under klockorna,
när det ringde.

706

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

52

52.

Efterbörden och navelsträngen.

Efterbörden lägges i en träsko och brännes
upp. Navelsträngen brännes och förvaras som botemedel.

Blekinge
Rättor ud
Mörum Sn

sept. 4
706, Kunt Johansson
Mörum Kungälv
Mörum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

53 53.

Segerhuva.

Man torkar och förvarar den. Barnen ha tur
i livet.

Skriv endast på denna sida!

706

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5457/

Missfall.

Det ofullgångna fostret lägges i en ask och
gräves ner på kyrkogården.

Skriv endast på denna sida!

Bekämpa
Rister
Mörkan

706

Anders Johan
Mörkan
Mörkan

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

55⁵⁵

Hur en människa blir mara eller varulv.

Genom att modern krupit genom en fölhinna.

706

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

56^{56.}

Före kyrktagningen.

Hålla sig inne, ej gå ut barhuvad. Går hon
i någon annans hus, skall hon kasta tre nålar till höger om trappan.

Mat till barnsängskvinnan.

Gröt på barnsängen. Dagen efter barnet var fött
skulle modern hava kokad välling (skrikarevälling).

706

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

58

58.

Badvattnet - första.

Några korn salt. Är barnet "såret" skall man lägga vetekli i. - Första badvattnet fick ej slås under bar himmel.

706

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

59 59.

Lindningen - före dopet.

Varje gång barnet lindades, innan det var döpt, skulle man taga vänstra handen över huvudet och göra kors på dess bröst, på det att intet ont kunde göras varken modern eller barnet.

706

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

60^{60.}

Avfärden till dopet.

"Fader vår" och "Herrens välsignelse" lästes
innan avfärden.

Gudmodern skulle hava stål på sig, för att
ingen ond makt skulle kunna göra dem något illa.

706

LUNDS. UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

61⁶¹

Varsel under dopakten.

sångare.
Skriker barnet under dopet, blir det en god

Skriv endast på denna sida!

706

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6262.

Efter dopet.

Man låter barnet sova i den dräkt, det hade på sig under dopet. Det skulle då bliva snällt.

Man bör hölja väl över barnets ögon, att det ej fick se dagens ljus.

706

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

63 63.

Modern - barnet - lyte.

Genom att hon tar på sig.

Skriv endast på denna sida!

706

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

64^{64.}

Den tid fostret är mest mottagligt
för lytesfel.

Första, mellersta och sista månaderna.

Skriv endast på denna sida!

706

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

65

65.

Om barnet skulle hälsa på sin farfar

Skulle det kyssa honom på högra handen och stryka mot golvet med vänstra foten tre gånger.

Skriv endast på denna sida!

706

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

~~66~~ 66,

Hönsen - värpa bra.

För att hönsen skall bli snälla till att värpa, skall hönan med kycklingar, så snart dessa äro utkomna, köras in i stugan, köra dem runt bordet tre gånger och därmed skall det bli goda värphöns.

706

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

67 67.

Skjuta för brudparet.

I Mörrum förekommer en sed, att man skall skjuta för brudparet. Detta skulle båda dem lycka livet igenom.

Skriv endast på denna sida!

706

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

68

68.

Katt över vägen - otur.

Om en katt springer över vägen, när en person kommer gående, bådär detta olycka. Likaså är förhållandet med en ekorre.

Ekorre.

706

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

69

69,

Hugga med yxa på lasset - välta.

Är man ute i skogen och lassat stockar på en vagn, skall man inte med en yxa hugga på lasset, ty då skall man välta, innan man kommer ut ur skogen.

Skriv endast på denna sida!

706

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

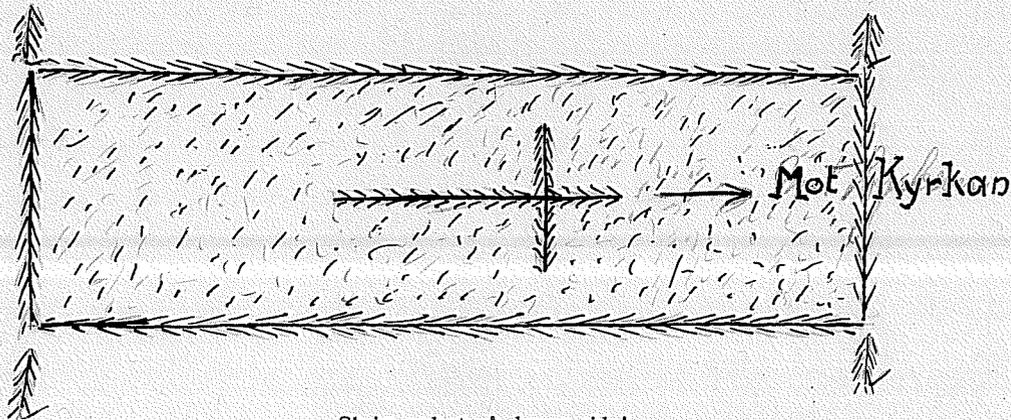
7070.

Se sin tillkommande midsommarafton.

Midsommarsafton skall den pojk eller flicka som vill se sin blivande make, gå till det ställe i skogen, där di vet finns jungfru Marie hand. Taga två stycken med rötterna och vid hemkomsten lägga den under huvudkudden och drömmen skall han då få se sin käraste. Han får dock icke möta eller bliva störd av någon under tiden.

Maja för den döde.

I Rödeby socken i Blekinge är ännu för sed att s.k. maja för den döde, och därtill användes granris vid kanterna och till korset. Inuti användes finhackat eneris. I hörnen uppsattes granar. - Denna metod förekommer ännu.

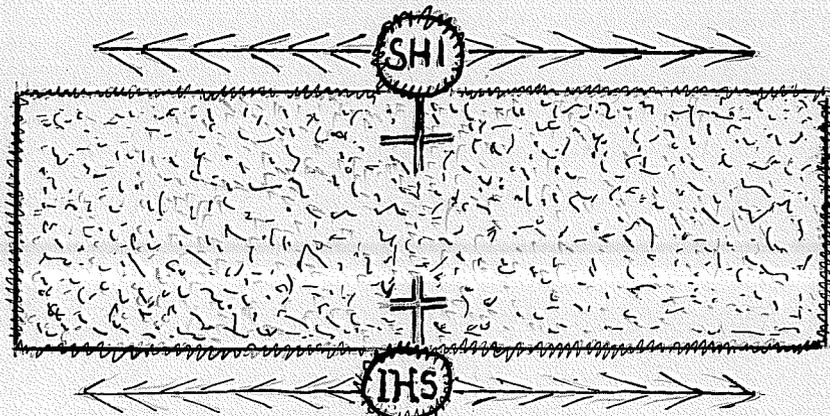

Skriv endast på denna sida!

72 ja.

Maja för den döde.

Denna bild visar hur bruket är i Mörrums socken i Blekinge. - Ytterkanterna äro av granris. Kanterna inuti planen äro av enris fast mycket grova strängar. Inuti är fint hackat ris. I korsen såväl som i ringarna strös vit kalk eller krita. Bokstäverna göres utav sot. Någon gång står namnet utsatt i ringen på den döde, födelseår och datum, dödsår samt dess datum. I.H.S. skulle betyda: "I Jesu namn". - Finnes även enklare mönster.

Skriv endast på denna sida!

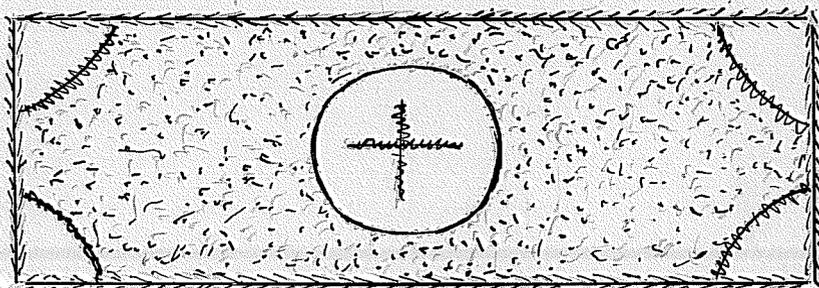
706

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

73 73.

Maja för den döde.

Bilden nedan visar hur mönstren göres i Ho-
by församling, Blekinge. Kanterna äro av granris, då ringen, hör-
norna och korset är av hackat enris, fast lagda i en grövre sträng.
Inuti ringen lägges endast korset. För övrigt finhackat enris inuti
planen.

Skriv endast på denna sida!

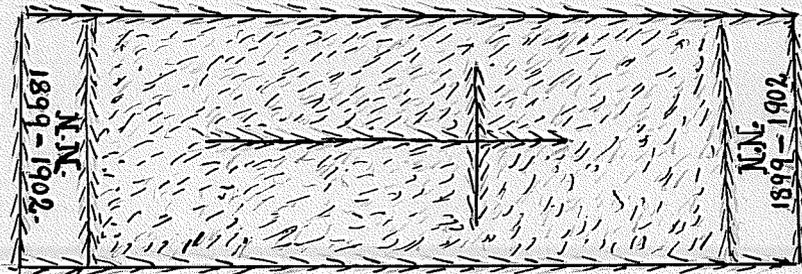
706

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

74 74.

Maja för den döde.

Denna bild visar den sed, som brukas i Ringamåla socken, Blekinge. Granris vid kanterna samt inuti enris. Vid ändarna utsättes namn och födelse och dödsår.

Skriv endast på denna sida!